

Yttrande över SOU 2026:37 Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola

Sammanfattning

Munkfors kommun delar utredningens övergripande ambition att stärka likvärdigheten i förskolan och att förbättra barns språkutveckling. Kommunen ser positivt på förslag som syftar till att ge barn tidiga och träffsäkra insatser samt att stärka förskolans kompensatoriska uppdrag.

Kommunen delar även utredningens analys att förskolan under lång tid inte har prioriterats i samma utsträckning som övriga skolformer när det gäller nationella satsningar, styrning, uppföljning och kompetensförsörjning. För att förskolan ska kunna leva upp till de förväntningar och krav som ställs krävs ett ökat nationellt fokus på kvalitet, likvärdighet och långsiktiga förutsättningar.

Samtidigt vill kommunen framhålla vikten av att reformer utformas med hänsyn till de mycket skilda förutsättningar som råder mellan olika kommuner. För mindre kommuner kan nationella krav på exempelvis gruppstorlekar, personaltäthet och kompetens få betydande organisatoriska och ekonomiska konsekvenser.

Munkfors kommun anser att statliga reformer som medför nya krav på huvudmännen fullt ut ska finansieras enligt den kommunala finansieringsprincipen.

Förskolans ställning i utbildningssystemet

Munkfors kommun delar utredningens bedömning att förskolan är en nationellt betydelsefull skolform men att den under lång tid inte har omfattats av motsvarande nationella satsningar som övriga delar av skolväsendet.

Kommunen välkomnar därför att utredningen tydligt lyfter behovet av att stärka förskolans ställning inom utbildningssystemet och att arbetet med kvalitet, likvärdighet, uppföljning och kompetensförsörjning ges högre nationell prioritet.

Munkfors kommun delar även utredningens bedömning att det idag saknas en tillräckligt gemensam nationell förståelse för vad som kännetecknar god kvalitet i förskolan. Nationella stödmaterial, kunskapsunderlag och definitioner kan bidra till ökad likvärdighet mellan huvudmän och verksamheter.

Kommunen vill dock framhålla att sådana stöd behöver utformas med tillit till professionen och förskolans breda uppdrag. Kvalitet i förskolan kan inte fullt ut fångas genom ett begränsat antal indikatorer eller mätbara nyckeltal. Det finns en risk att alltför snäva definitioner leder

till en styrning som begränsar professionens möjligheter att anpassa verksamheten utifrån barnens behov och förutsättningar.

Kommunen delar utredningens uppfattning att det krävs ett fortsatt nationellt arbete för att skapa bättre kunskap om förskolans faktiska förutsättningar och behov. Särskilt viktigt är att analysera skillnader mellan stora och små kommuner samt hur likvärdigheten påverkas av organisation, kompetensförsörjning och resurstilldelning.

Munkfors kommun bedömer att arbetet med att stärka kvalitet och likvärdighet behöver prioriteras före ytterligare omfattande reformer som ökar belastningen på verksamheterna. Först när grundläggande förutsättningar avseende kompetensförsörjning, resurser och kvalitet är på plats kan nya reformer få avsedd effekt för barnen.

Språkutveckling och tidiga insatser

Munkfors kommun tillstyrker utredningens ambition att stärka barns språkutveckling i tidig ålder.

Förskolan har en avgörande roll för barns fortsatta lärande och möjligheter att lyckas i den fortsatta skolgången. Tidiga insatser är särskilt viktiga för barn som behöver extra stöd i sin språkutveckling eller som inte möter svenska språket i samma omfattning utanför förskolan.

Kommunen ser positivt på att språkutvecklande arbetssätt ges ökad uppmärksamhet och att förskolans arbete med språk och kommunikation stärks.

Språkbedömningar och språkutvecklande stöd

Munkfors kommun delar ambitionen att tidigt identifiera barn som behöver stöd i sin språkutveckling. Kommunen ser dock behov av ytterligare förtydliganden kring ansvarsfördelning, metodval och genomförande.

Särskilt viktigt är att det tydliggörs vilken aktör som ansvarar för eventuella språkbedömningar, vilka kompetenskrav som ska gälla och hur bedömningarnas kvalitet och likvärdighet ska säkerställas.

Kommunen ser också behov av ytterligare förtydliganden kring hur resultaten ska användas och hur insatser ska följas upp på ett rättssäkert och likvärdigt sätt.

Munkfors kommun vill samtidigt framhålla vikten av att förskolans särart värnas. Förskolans undervisning bygger på ett lekfullt, relationellt och sammanhållet lärande där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Språkstärkande insatser behöver därför utformas på ett sätt som stärker förskolans uppdrag och inte bidrar till en ökad "skolifiering" av verksamheten.

Personalens kunskaper i svenska

Munkfors kommun tillstyrker i huvudsak förslagen om att personal som arbetar i förskolan ska ha tillräckliga kunskaper i svenska.

Barns språkutveckling är nära kopplad till kvaliteten i samspelet mellan barn och personal. Goda kunskaper i svenska är därför en viktig förutsättning för att kunna genomföra uppdraget.

Kommunen ser dock behov av ytterligare förtydliganden kring hur behov av kompetensutveckling ska identifieras, vilka bedömningsgrunder som ska användas och hur likvärdiga bedömningar ska säkerställas mellan olika huvudmän.

Kompetensförsörjningen är redan idag en stor utmaning för många mindre kommuner. Eventuella nya krav behöver därför införas med rimliga övergångsbestämmelser och kombineras med statligt stöd för utbildning och kompetensutveckling.

Reglering av barngruppers storlek och personaltäthet

Munkfors kommun delar utredningens uppfattning att gruppstorlek och personaltäthet har betydelse för verksamhetens kvalitet.

Kommunen ser positivt på att staten tydligare uppmärksammar dessa frågor och att de ses som en del av arbetet för ökad likvärdighet. Samtidigt behöver regleringen ta hänsyn till lokala förutsättningar och utformas så att huvudmän och rektorer även fortsättningsvis har möjlighet att organisera verksamheten utifrån barnens behov.

Små kommuner behöver kunna organisera verksamheten utifrån lokala förutsättningar såsom barnunderlag, geografiska förhållanden, lokaler och tillgång till behörig personal.

Kommunen vill särskilt framhålla att hög kvalitet i förskolan inte enbart skapas genom kvantitativa mått. Kompetenta medarbetare, stabila arbetslag, ett systematiskt kvalitetsarbete och ett medvetet språkutvecklande arbetssätt är minst lika viktiga faktorer för barns utveckling och lärande.

Finansiering och genomförbarhet

Munkfors kommun bedömer att flera av förslagen kan innebära ökade kostnader för huvudmännen.

För mindre kommuner är möjligheterna att omfördela resurser ofta begränsade. Om staten inför nya krav avseende personal, gruppstorlekar, språkbedömningar eller uppföljning behöver tillräcklig och långsiktig finansiering säkerställas.

Kommunen vill särskilt framhålla att förskolan under lång tid har haft fokus på utbyggnad, tillgänglighet och ökade deltagandegrader medan frågor om kvalitet, kompetensförsörjning och likvärdiga förutsättningar inte har prioriterats i samma omfattning. Munkfors kommun delar därför utredningens bedömning att dessa grundläggande förutsättningar behöver stärkas innan ytterligare reformer införs.

Kommunen anser att reformernas ekonomiska konsekvenser behöver analyseras ytterligare ur ett småkommunsperspektiv.

Avslutande synpunkt

Munkfors kommun ställer sig bakom utredningens målsättning att skapa en mer likvärdig och språkutvecklande förskola.

Kommunen vill samtidigt betona att likvärdighet inte nödvändigtvis innebär att verksamheter organiseras på samma sätt över hela landet. En verkligt likvärdig förskola förutsätter att huvudmän med olika förutsättningar ges möjlighet att anpassa verksamheten efter lokala behov samtidigt som kvaliteten säkerställs genom tydliga nationella mål, kompetent personal och ett systematiskt kvalitetsarbete.

Munkfors kommun delar utredningens bedömning att förskolans största utmaning idag är bristande likvärdighet. Kommunen anser därför att statens främsta fokus bör vara att skapa långsiktiga och likvärdiga förutsättningar för kvalitet i hela landet innan ytterligare omfattande reformkrav införs. Detta är enligt kommunens bedömning den viktigaste förutsättningen för att alla barn ska få tillgång till en förskola av hög kvalitet, oavsett var i landet de bor.

Helena Vennerström

Verksamhetschef Bildning och hälsa